Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

14/2026 Valtiovarainministeriön meno- ja verokartoitukset
D/423/04.05.01/2025

Valtiovarainministeriö, 24.6.2026.

24.6.2026

Valtiontalouden tarkastusviraston lausuntopyyntö tarkastuskertomusluonnoksesta koskien valtiovarainministeriön meno- ja verokartoituksia

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa tarkastuskertomusluonnoksesta koskien valtiovarainministeriön meno- ja verokartoituksia. Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua tarkastuksen havainnoista ja suosituksista.

Ensimmäisessä suosituksessaan valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa, että valtiovarainministeriön tulee esittää meno- ja verokartoituksissa perusteltu ja johdonmukainen linjaus siitä, miten erilaiset vaikutukset huomioidaan ja esitetään kartoituksissa. Siltä osin kuin arvioihin sisällytetään epäsuoria vaikutuksia, tulee huolehtia näiden vaikutusten luonteen kuvaamisesta, erityisesti koskien vaikutusten epävarmuutta ja vaikutusten toteutumisen aikajännettä. Suositus on perusteltu. Valtiovarainministeriö korostaa, että kartoituksissa on tärkeää keskittyä keskeisiin vaikutuksiin. Valtiovarainministeriö nostaa myös esiin, että valtiovarainministeriössä on käynnissä sisäinen vaikutusarvioinnin kehittämistyö, jossa käsitellään vaikutusarvioihin liittyvää epävarmuutta ja sitä, miten siitä tulisi viestiä. Työ valmistuu syksyllä 2026.

Valtiontalouden tarkastusviraston toinen suositus on, että menokartoituksessa tulee esittää yhteenveto esiin nostettujen säästömahdollisuuksien kohdentumisesta eri menokohteisiin. Valtiontalouden tarkastusvirasto ei ota tarkemmin kantaa, miten kohdentumista tulisi tarkastella. Ei ole itsestään selvää, mikä olisi tarkoituksenmukainen tapa kuvata säästömahdollisuuksien kohdentumista. Toimien vaihtoehtoisuus, osittainen päällekkäisyys sekä mahdolliset ristikkäisvaikutukset luovat myös omat haasteensa yhteenvedon laatimiselle.

Kolmannessa suosituksessa todetaan, että valtiovarainministeriön tulee huolehtia kartoitusten jatkuvuudesta edistämällä kartoitusten laadinta- ja julkaisuvelvoitteen lisäämistä lainsäädäntöön. Valtiovarainministeriö jakaa valtiontalouden tarkastusviraston näkemyksen siitä, että meno- ja rakennekartoituksen sekä verokartoituksen jatkuvuus on tärkeä turvata. Valtiovarainministeriö kuitenkin huomauttaa, että viime vuosina on pikemminkin pyritty karsimaan julkisen hallinnon lakisääteisiä tehtäviä kuin lisäämään uusia. Kuten raportissakin todetaan, valtiovarainministeriön työjärjestystä koskevassa asetuksessa on säännökset, jotka koskevat verojen ja valtion menojen arviointia vaalikauden vaihteessa. Säännösten mukaan VM:n budjettiosasto valmistelee muun muassa asiat, jotka koskevat vaalikauden vaihtumisen yhteydessä tehtävää valtion menojen ja rakenteellisten toimien arvioimista. Vastaavasti VM:n vero-osasto valmistelee muun muassa asiat, jotka koskevat verojärjestelmän kehittämistä ja

vaalikauden vaihtumisen yhteydessä tehtävää veropoliittisten toimien arvioimista. Valtiovarainministeriö katsoo, että nämä säännökset yhdessä kartoitusten käytännössä havaitun tarpeellisuuden kanssa riittävät turvaamaan niiden jatkuvuuden.

Viimeiseksi valtiontalouden tarkastusvirasto suosittaa, että valtiovarainministeriö luo systemaattisen prosessin vaalikausittaisille säännönmukaisille meno- ja verokartoituksille, jossa varmistetaan sektoriministeriöiden ja muiden asiantuntijoiden järjestelmällinen osallistaminen prosessiin. Prosessista on laadittava kuvaus, jossa kuvataan muun muassa prosessin organisointi, osallistuvat tahot, tarkasteltava kokonaisuus sekä aikataulut. Valtiovarainministeriö tunnistaa Valtiontalouden tarkastusviraston esiin nostaman systemaattisen prosessin ja prosessikuvauksen hyödyt sekä pitää keskeisten asiantuntijoiden kuulemista tärkeänä. Valtiovarainministeriö tuo esille, että se on tarjonnut ja tarjoaa jatkossakin eri tahoille mahdollisuuden osallistua valmisteluprosessiin. Valtiovarainministeriö on osallistanut meno- ja rakennekartoituksen valmisteluprosessiin kaikki sektoriministeriöt pyytäen heiltä apua valmisteluprosessiin ja tarjonnut mahdollisuuden osallistua vaihtoehtoisten toimenpiteiden tarkasteluun. Esimerkiksi vuonna 2023 julkaistun meno- ja rakennekartoituksen valmisteluprosessiin sisältyi kaikkien sektoriministeriöiden virkajohdon tapaaminen ja pyyntö osallistua valtiovarainministeriön kartoitustyöhön. Sektoriministeriöt osallistuvat niin ikään säännönmukaisten vuosittaisten menokartoitusten toteutukseen. Tarkoitus on, että vuosittaisen menokartoitusprosessin tulokset, joita ei ole jo laitettu täytäntöön, palvelevat myös vaalikausittain tehtäviä meno- ja rakennekartoituksia. Valtiovarainministeriö on lisäksi pyytänyt virallisia lausuntoja mm. tutkimuslaitoksilta. Valtiovarainministeriö tuo esille, että osana valtionhallinnon säästöjä valtiovarainministeriön resursseja ollaan vähentämässä, minkä vuoksi jatkossa on entistä tärkeämpää vähentää byrokratiaa ja keventää hallinnollisia prosesseja, jotta kaikki resurssit voidaan kohdentaa substanssityöhön.

Lisäksi yleisenä huomiona valtiovarainministeriö korostaa, ettei meno- ja verokartoitusten tarkoituksena ole esittää toimenpiteitä tai suositella tiettyä toimenpidekokonaisuutta toteutettavaksi, vaan tarjota laaja joukko mahdollisia toimenpiteitä poliittisen päätöksenteon tueksi.